

Remiss. Komplementär och alternativ medicin och vård

Yttrandet har utarbetats av en expertgrupp bestående av professor Arja Harila-Saari, institutionen för kvinnors och barns hälsa, professor Lena Friberg, institutionen för farmaceutisk biovetenskap, adjungerad professor Kenneth Jonsson, institutionen för kirurgiska vetenskaper, professor Peter Nygren, institutionen för immunologi, genetik och patologi, professor Håkan Melhus, institutionen för medicinska vetenskaper, och professor Pernilla Åsenlöf, institutionen för neurovetenskaper. Utredare Oskar Fahlén Godö har bidragit med administrativt stöd.

Generella synpunkter

Expertgruppen konstaterar att utredningens förslag är väl avvägda, och tillstyrker därför betänkandet. Expertgruppen vill lyfta fram att en revision av regleringen av KAM är mycket angelägen, då den nuvarande lagstiftningen på området är bristfällig och föråldrad. Expertgruppen har synpunkter, både vad gäller principiella frågor och detaljer, men det är av stor betydelse att de framlagda förslagen genomförs.

Expertgruppen ställer sig positiv till de föreslagna nya skrivningarna rörande generellt förbud för andra än hälso- och sjukvårdspersonal att behandla allvarliga sjukdomar. Expertgruppen tillstyrker också det generella förbudet för andra än hälso- och sjukvårdspersonal att utreda och behandla gravida och barn upp till 15 års ålder.

Expertgruppen tillstyrker också förslaget om att införa eller utöka moment rörande KAM inom de utbildningsprogram som utbildar till vårdens legitimationsyrken, då det är viktigt att ge blivande läkare, sjuksköterskor, apotekare, fysioterapeuter med flera, verktyg att i patientkontakten kunna svara på frågor och påståenden om KAM. Expertgruppen konstaterar att det vore effektivast att integrera dessa moment i kursplaner och kursmål för existerande kurser, exempelvis i lagstiftning eller i olika utrednings- och behandlingsmetoder.

Expertgruppen ställer sig försiktigt positiv till möjligheten att använda KAM för symptomlindrande åtgärder, men vill framföra att förslagen bör

specificeras ytterligare, för att undvika att behandlingsåtgärder förkläs till symptomlindring. Inte minst då det för många diagnoser saknas en tydlig distinktion mellan att behandla en sjukdom och att lindra symptom av densamma. Expertgruppen vill dock lyfta fram vikten av att kontrollera KAM-utövares marknadsföring och kommunikation till sina kunder, så att denna överensstämmer med lagstiftningen om att enbart symptomlindring får erbjudas.

Expertgruppen vill också påpeka när det gäller evidensgradering, vad gäller införande av KAM i den etablerade hälso- och sjukvården, att observationsstudier och kvalitativa studier redan används för bedömning av icke-farmakologisk behandling, inom exempelvis rehabilitering, fysioterapi, psykologi, omvårdnad. Det viktiga är hur resultatet av sådana studier integreras i en evidensgradering och värdering av metodernas effektivitet och patientnytta. Det är centralt att KAM-metoder värderas på samma sätt som andra farmakologiska respektive icke-farmakologiska metoder när det gäller tillämpning inom hälso- och sjukvården. Det är också viktigt att det finns processer för att fasa ut metoder, om förändringar i forskningsläget leder till en omvärdering av effektivitet och patientnytta.

Specifika synpunkter

11.6 Förbud att behandla allvarliga sjukdomar

Expertgruppen ställer sig frågande till att det inte föreslås förbud mot att utreda allvarliga sjukdomar för andra än hälso- och sjukvårdspersonal. Det argument, att det inte finns skäl att tillåta en utövare av KAV att utreda sjukdomar som han eller hon inte får behandla, som anförs till grund för utredningsförbud gällande gravida och barn under 15 år, torde i allra högsta grad vara lika giltigt för allvarliga sjukdomar. Expertgruppen vill också påpeka att utredningsmetoder som ej är vetenskapligt prövade kan vara mycket riskabla att använda i samband med allvarlig sjukdom.

11.7 Förbud att utreda och behandla sjukdomar i samband med graviditet och förlossning

Det framgår i slutbetänkandet att ”åtgärder som vidtas i syfte att förebygga en sjukdom och åtgärder som uteslutande syftar till att lindra symptom som orsakats av en sjukdom eller en sjukdomsbehandling ska inte omfattas av förbudet.” På sid 168 exemplifierar man med ”lindring, t ex illamående relaterade till graviditet och förlossning tillåtas”. På sid 212 ges fler exempel: illamående, yrsel, trötthet, led- och muskelsmärta, huvudvärk, oro och sömnbesvär. Expertgruppen är tveksam till detta undantag för gravida. Indikationen för Neurosedyn var inte allvarlig sjukdom utan graviditetsillamående, oro och sömnbesvär. Flera växtbaserade läkemedel och naturläkemedel kan i höga doser ha abortframkallande egenskaper. Exempelvis har danska, norska och finska livsmedelsverken avrått gravida från att inmundiga stora mängder ingefära, som marknadsförs som ett effektivt sätt att slippa graviditetsillamående. I den riskdiskussion som förs på sid 167 framförs att ”användning av läkemedel, även receptfria sådana,

under en graviditet bör ske först efter samråd med hälso- och sjukvårdspersonal”. Det finns en risk att många gravida inte betraktar ingefära och andra ”naturliga” preparat som receptfria läkemedel.

11.8 Förbud att utreda och behandla barn för sjukdomar

Expertgruppen tillstyrker förslaget att ändra åldersgränsen för undersökning och behandling av barn utanför hälso- och sjukvården från åtta till femton år.

11.9 Förbud som avser vissa vårdmetoder

Expertgruppen tillstyrker förslaget om förbud mot att utföra kirurgi och provtagning som inbegriper fullständig penetration av kroppens samtliga hudlager, samt att ge allmän bedövning och injektioner, utanför hälso- och sjukvården.

11.11 Bestämmelser om straff

Expertgruppen tillstyrker förslaget att utöka straffansvaret i patientsäkerhetslagen till att även innefatta oaktsamhet.

12.1 Behov av ökad kunskap hos KAM-utövare

Expertgruppen konstaterar att det torde bli ytterst svårt att öka kunskapen tillräckligt hos KAM-utövare i sådan grad att de ska kunna bedöma vad som är allvarlig sjukdom i lagens mening. Det är exempelvis svårt att se hur en KAM-utövare ska veta att en patient med allvarlig inflammatorisk systemsjukdom, såsom SLE, som söker för trötthet och led/muskelsmärta också har allvarlig organpåverkan.

13.1 Vårdsökandes möjligheter att framföra klagomål är begränsade

Expertgruppen instämmer i att Konsumentverkets ställning vad gäller att granska marknadsföring inom KAV-området bör stärkas, och att det är rimligt att ett fungerande klagomålssystem byggs upp för KAV.

13.2 Yrkestitlarna kan vara förvirrande för den vårdsökande

Expertgruppen instämmer i behovet av en översyn av regleringen av skyddade yrkestitlar, och vill lyfta fram att den beskrivna problematiken inte bara rör det psykoterapeutiska området. Även inom exempelvis området rörelseorganens sjukdomar finns många KAM-utövare vars yrkesbenämningar kan vara förvillande lika skyddade yrkestitlar som fysioterapeuter, naprapater och kiropraktorer.

UPPSALA
UNIVERSITET

1(1)

BESLUT

2019-10-22 Dnr UFV 2019/1306

Socialdepartementet

Box 256
751 05 Uppsala

Besöksadress:
Dag Hammarskjölds väg 7

Handläggare:
Oskar Fahlén Godö
Utredare

Telefon:
018-471 68 16

Telefax:
018-471 20 00

oskar.fahlen.godo@uadm.uu.se

www.uu.se

Remiss. Komplementär och alternativ medicin och vård

Beslut

Härmed beslutas

- att Uppsala universitet överlämnar expertgruppens yttrande som sitt svar på rubricerad remiss.

Bakgrund

Uppsala universitet har anmodats yttra sig över rubricerad remiss.

Bifogat yttrande har utarbetats av en expertgrupp bestående av professor Arja Harila-Saari, institutionen för kvinnors och barns hälsa, professor Lena Friberg, institutionen för farmaceutisk biovetenskap, adjungerad professor Kenneth Jonsson, institutionen för kirurgiska vetenskaper, professor Peter Nygren, institutionen för immunologi, genetik och patologi, professor Håkan Melhus, institutionen för medicinska vetenskaper, och professor Pernilla Åsenlöf, institutionen för neurovetenskaper. Utredare Oskar Fahlén Godö har bidragit med administrativt stöd.

Beslut i detta ärende har i rektors frånvaro fattats av undertecknad prorektor i närvaro av ställföreträdande universitetsdirektören Per Abrahamsson, efter föredragning av utredaren Oskar Fahlén Godö. Närvarande därutöver var Uppsala studentkårs ordförande Johannes Bäck.

Anders Malmberg

Oskar Fahlén Godö

